

Beste leden en relaties,

Wolf in Reusel?

Ons heemkundig kwartaalblad De Schééper zal een dezer dagen weer bij de abonnees in de brievenbus vallen. In deze Schééper de eerste aflevering van een serie met als titel "Wolven in Reusel en omgeving", een historische zoektocht naar waar en wanneer de wolven in onze regio aanwezig waren. Toen de inkt uit de pen van de schrijver Hans Loonen nog maar nauwelijks droog was, verschenen er in de media krantenkoppen als "Wolf loopt op gemakje op fietspad in Postel", "Wolf slaat weer toe in Esbeek" en "Wolf gespot in Wintelre".

De wolf is dus weer terug in ons heem – in onze directe leefomgeving. Het dier behoorde destijds, in tegenstelling tot nu, echter niet tot de beschermde diersoorten. Wil je lezen hoe er op gejaagd werd in onze regio maar heb je geen abonnement, bestel dan een los nummer via: adminscheeper@heemkundereusel.nl

Verder hebben we uiteraard in deze nieuwsbrief voor jullie weer de nodige nieuwtjes, feiten en heemkundige wetenswaardigheden bij elkaar gesprokkeld.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Praotshow met Reusel Sport

Een goed bezette Heemkamer vormde op dinsdag 14 maart het decor voor de *Praotshow* die we met onze voetbalvrienden van Reusel Sport presenteerden in het kader van de tentoonstelling in onze Vurstelling.

Na een welkom door onze voorzitter en een opmerking over de "defecte" kleppende klomp was het woord aan de gespreksleider van de avond, Jürgen van Veldhoven, die zijn genoegen uitsprak over het aantal bezoekers; er zijn veel artiesten uitgenodigd, ze zijn allemaal komen opdagen en we hopen er vanavond veel van te leren.

Na het fluitsignaal werd het spits afgebeten met het opmerkelijk feit dat de oprichting in 1938 was maar dat met de komst van de fraters in 1884 de voetbalsport reeds een entree kreeg in Reusel. De penningmeester presenteerde vervolgens de opbouw van het ledenbestand met daaraan gekoppeld de financiële situatie, door vergelijking van de vroegere met de tegenwoordige tijd. De eerste helft werd afgesloten door "kantinepraat" waarbij "Witte Peer" onthulde dat hij eigenlijk niet kon voetballen maar wel wilde en in het 6^e elftal terechtkwam omdat er geen hoger was in die tijd. Hij wilde echter toch meer en is later gepromoveerd tot het 9^e!!!

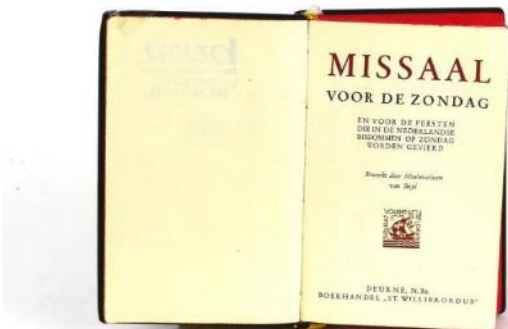

De tweede helft werd afgesloten met, hoe kan het anders, de regelmatig terugkerende derby tegen “Blaol” met de daarbij behorende verhalen waarna het slotsignaal volgde en de “derde helft” een aanvang kon nemen.

Een geslaagde avond die nog eens extra duidelijk maakte dat sport, en met name de voetbalbeleving, een behoorlijke rol speelt binnen een leefomgeving. Het Reusels voetbalverhaal verdient dan ook een waardige plek in het HWR-archief.

HWR collectie Materieel Erfgoed online te bezichtigen

Een aantal HWR vrijwilligers zijn maanden geleden gestart met de inventarisatie van onze heemcollectie. Daarvoor zijn ze dan ook, met veel enthousiasme, begonnen met het fotograferen, coderen en beschrijven van alle voorwerpen uit ons bezit. Speciale aandacht heeft daarbij de collectie Materieel Erfgoed. Te denken valt hierbij aan huisraad (beddenpan of wasstamper), speelgoed (trekpop of rêp) of devotionalia (missaal of devotietegel. Al meer dan 600 objecten zijn verwerkt.

Deze objecten zijn uiteraard allemaal terug te vinden op onze HWR website:

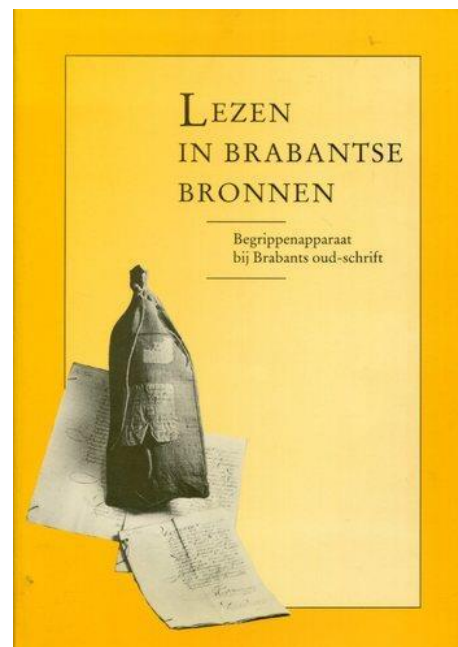
<https://bit.ly/3JN7raM> of op de website Kempisch erfgoed online: <https://bit.ly/3li5xWv>

Uit de bibliotheek van de HWR

Lezen in Brabantse bronnen.

Auteur: Annemiek van der Veen & Rien Wols (eindredactie).

Dit boek is zeer bruikbaar voor iedereen die waarom dan ook te maken heeft met oude handschriften. Het beginhoofdstuk betreft vooral het schrift, de bijbehorende tekens voor afkortingen en de tijdrekenkunde. Vooral de bepaling van data gekoppeld aan kerkelijke feest-

en hoogtijdagen is zeer de moeite waard om te weten. Dat geldt ook voor het muntwezen, niet in absolute zin, maar vooral in de verdeling van de munten en hun onderlinge relatieve waarde, die in het tweede deel aan de orde komen.

Daarna volgen een aantal hoofdstukken over de organisatie van de samenleving: bestuur van stad en platteland, justitie en politie, waterschappen en notariaat. Het boek besluit met persoonsregistratie, belastingen en armenzorg.

Het boek geeft in korte hoofdstukjes de essentie van het onderwerp weer, en gebruikt vaak bestaande akten om het een en ander toe te lichten.

Kortom een boek om regelmatig te raadplegen, om een gegeven binnen zijn historische context te plaatsen, of domweg teksten te kunnen ontcijferen.

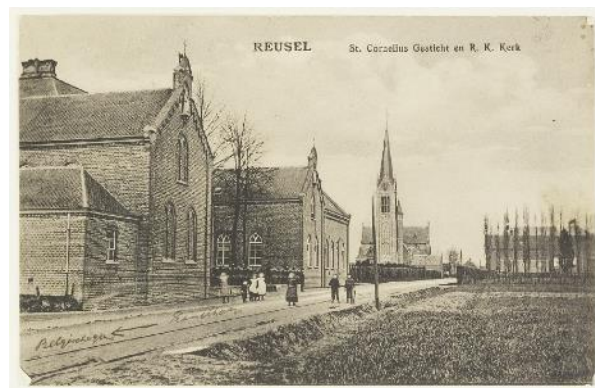
Uit het HWR archief

KERKELIJKE BERICHTEN.

Tilburgsche courant [15 mei 1890]

Men schrijft uit Reusel aan de Meierijsche Courant:

Wanneer vreemdelingen hier het oog slaan op het bloeiende St. Corneliusgesticht met bijzondere dorpsschool en instituut voor jongens — tegenwoordig genieten daar meer dan honderd kinderen opvoeding en onderwijs — een gebouw grootsch van afmetingen en van sierlijken bouw,— op het Liefdehuis met bijzondere gemeenteschool en verplegingsgesticht voor weesmeisjes, vragen zij zich verbaasd af hoe een enkel persoon, zonder andere middelen dan de giften van weldenkende lieden, in staat is geweest deze schoone inrichtingen, die reeds geruimen tijd hare weldaden breed in den lande verspreiden, te doen tot stand komen. Daartoe was dan ook al de geestkracht, al de menschlievendheid, al de ijver voor het heil der zielen noodig, waarvan het hart van den WelEw. Heer Van der Wee, pastoor dezer gemeente, blaakt. Reusel zal nooit vergeten wat deze herder hier gewrocht heeft.

Hoezeer deze gestichten nog steeds in bloei toenemen, is daaruit voldoende op te maken, dat het Liefdehuis der Zusters nog pas zeer aanzienlijk vergroot is en het St. Corneliusgesticht thans weer eene groote uitbreiding zal ondergaan.

Zeer Eerwaarden Heer.
J. F. L. Van der Wee.

Mocht de grijze herder, die reeds zooveel gedaan heeft voor zijne parochie niet slechts, maar ook voor het gansche Katholieke land, dat veel belang heeft in de instellingen door Z. WelEerw. gesticht, het genoeg smaken te Reusel nog een tempel te kunnen oprichten, meer den Heer waardig dan het thans bestaande bouwvallige, schier acht eeuwen oude en veel te bekrompen kerkgebouw, dat zou een waardige kroon zetten op het werk van onzen herder. Ziedaar een doel dat wel aan de liefdadigheid onzer Katholieke landgenooten mag aanbevolen worden.

Lancering van de Canon van de Kempen

Onder grote belangstelling is op vrijdag 3 maart 2023 in het nieuwe Cultureel Centrum van Hapert, de MFA, de Canon van de Kempen van start gegaan.

De samenstellers, Wim Lavrijsen en Toon Schellens, hebben blijkbaar de juiste toon kunnen vinden want de grote opkomst van genodigden en ander belangstellenden doen recht aan het onderwerp van de dag: zaken rond geschiedenis en erfgoed van de Kempen.

Na begroeting en uiteenzetting van het programma kreeg Gerard Rooijackers het woord die zeer deskundig en uitvoerig inging op het statement "Vergeten geschiedenis is geen erfgoed" en een lans brak voor de uitspraak "Geen erfgoed zonder dragende gemeenschap". Karel Franken luisterde hierna het geheel op met volksmuziek waarbij hij uitvoerig toelichting gaf aan zijn publiek.

De vervaardigers presenteerde vervolgens een aantal mooie voorbeelden uit de vijftig vensters die de canon telt en gaf daarbij de nodige achtergrondinformatie.

Foto's uit de Canon van de Kempen

Met een pistoolschot ter vervanging van een "carbidschot" werd de Canon van de Kempen "los geschoten". De Canon bevat 50 hoogtepunten (zogenaamde "vensters") uit de geschiedenis van Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden en hun diverse kernen

De Canon van de Kempen is onderdeel van de Canon van Nederland. Inmiddels zijn er veertien Brabantse historische hoofdstukken, waaronder die van Oirschot, Eindhoven, Gemert-Bakel en Hilvarenbeek. Neem eens een kijkje op:

<https://www.canonvannederland.nl/nl/noord-brabant/kempen>.

Wat staat daer? Online oefentool voor het lezen van oude handschriften

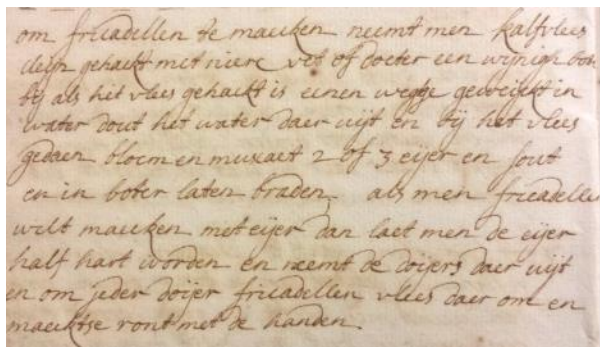
Al enige tijd geleden hebben diverse archiefinstellingen gezamenlijk een website ontwikkeld waarmee het lezen van oude handschriften geoefend kan worden. Volgens de instellingen is hier behoefte aan omdat steeds meer mensen zelf onderzoek doen in de archieven. Watstaatdaer is een lopend project, dat wil zeggen dat er continu toegevoegd en verbeterd wordt, gezamenlijk door alle deelnemende organisaties. Er komen maandelijks nieuwe teksten en oefeningen op. Ook breiden de mogelijkheden zich steeds meer uit. Zo kan er in de teksten gefilterd worden op periode en herkomstgebied.

Het lezen van oud schrift wordt ook wel paleografie genoemd, naar de Griekse woorden palaios (oud) en graphein (schrijven). Op de website www.watstaatdaer.nl kan al puzzelend de vaardigheid van paleografie worden vergroot. Beginners kunnen starten met het herkennen van losse letters en woorden. Is men al iets bedrever dan kan er geoefend worden met complete teksten.

Er kan geoefend worden op verschillende niveaus van moeilijkheid. Hoe meer 'veren' hoe moeilijker de tekst. De teksten zijn ingedeeld in thema's als stad en land, van wieg tot graf, oorlog en rampen, om een eerste idee te krijgen waar ze over gaan. Naast de oefeningen is er ook een forum waarop

bezoekers vragen kunnen stellen aan elkaar. Er is een paleo-puzzel en regelmatig verschijnt er een nieuwe tekst als 'aanrader'.

Dit recept voor frikadellen komt uit een 18e/19e-eeuws kookboekje in het archief van de familie Raupp.

De website is ontwikkeld door onder andere het Brabants Historisch Informatie Centrum, het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven en het Regionaal Archief Tilburg. Maar ook nog andere archiefinstellingen uit Nederland en België zijn er bij betrokken. Alle teksten en oefeningen komen uit de collecties van de deelnemende archieven.

Dorpsverhalen vol smeulige details

Vorig jaar bestond Heemkundige Studiekring De Acht Zaligheden 75 jaar. Dat werd uitgebreid gevierd. Het wordt nu vervolgd met een samenwerkingsproject tussen de Heemkundekring en het Kempenmuseum. De Heemkundekring presenteerde onlangs haar jubileumboek "Verleden gebundeld" over Eerselnaren in de vorige eeuw.

Tien schrijvers die hun sporen hebben verdiend in de lokale geschiedschrijving hebben hun beste heemkundige artikelen verzameld in een boek. Boeiende verhalen over de recente geschiedenis van Eersel, Duizel en Steensel.

Welke families hadden in de dorpen van Eersel vóór 1951 eigenlijk al een auto? Wie overleden er aan de Spaanse griep rond 1918? Had Eersel ooit een kasteel? Wie vonden er onderdak in het Sint-Jacobusklooster in Eersel voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog? Wie was de enige militair die sneuvelde in Duizel? Welke rol had mejuffrouw Mirandolle 'de freule' bij de aanleg van elektriciteit in Eersel?

Een caleidoscoop aan vlot leesbare lokale historische en soms vergeten verhalen en onderwerpen tussen 1900 en nu, in 240 pagina's. Het boek is onder andere verkrijgbaar bij: Visit Eersel en het Kempenmuseum Eersel (€ 22,50).

Eersel in 1938

In het Kempenmuseum loopt tot 30 mei de bijpassende fototentoonstelling "Een klik met het verleden", Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel. Tel. 0497 – 515 649

Grootste oorlogsarchief van Nederland wordt online doorzoekbaar vanaf 2025

Het grootste oorlogsarchief van Nederland wordt digitaal toegankelijk voor een breed publiek. Met deze ambitieuze doelstelling is onlangs het project *Oorlog voor de Rechter* gestart. Vier organisaties slaan de handen ineen om het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) te digitaliseren en de gedigitaliseerde archiefstukken leesbaar en doorzoekbaar te maken door middel van kunstmatige intelligentie.

Het CABR is het meest geraadpleegde en het grootste archief over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Elk jaar komen duizenden mensen dossiers uit het CABR inzien bij het Nationaal Archief. In dit archief bevinden zich dossiers van zo'n 300.000 personen die verdacht werden van collaboratie met de Duitsers. Het beslaat in totaal bijna vier kilometer. Dossiers kunnen getuigenverslagen, lidmaatschapskaarten van de NSB, dagboeken, gratieverzoeken en soms foto's bevatten. Over een groot deel van de verdachten bleek de verdenking ongegrond. Twintig procent is uiteindelijk veroordeeld door een bijzonder gerechtshof of tribunaal en bijna 1900 van hen kregen daarbij een gevangenisstraf van tien jaar of meer opgelegd.

Voor het project worden de archiefstukken uit het CABR de komende tijd gedigitaliseerd. De verwachting is dat er wekelijks zo'n 152.000 scans kunnen worden gemaakt. Met behulp van kunstmatige intelligentie maakt men de documenten vervolgens digitaal leesbaar en doorzoekbaar. Ook wordt achtergrondinformatie toegevoegd die de documenten binnen een bredere context moeten plaatsen.

Vanaf 1 januari 2025 vervalt er een beperking in de Archiefwet, waardoor men niet langer hoeft aan te tonen dat een persoon die men zoekt is overleden, of toestemming van betrokkene zelf hoeft te hebben. Het project dat Oorlog voor de Rechter heet loopt tot 2027. Vanaf 2025 zullen de eerste dossiers online te vinden zijn op www.oorlogvoorderechter.nl. Er wordt daarbij rekening gehouden met de AVG-privacyregels, wat maakt dat misschien nog niet alle documenten online beschikbaar kunnen worden gesteld.

Het nut van oude belastingregisters bij genealogisch onderzoek

We beginnen allemaal met het trouwboekje van onze ouders of grootouders. Vervolgens doen we onderzoek in de burgerlijke stand en in de bevolkingsregisters. Tot ca 1800 kun je dan nog vrij zeker zijn dat je over de juiste gegevens beschikt. Maar naarmate we verder vóór dit jaartal geraken, krijgen we steeds meer te maken met vele soorten interpretatieproblemen. Je moet wel sterk in je schoenen staan om aan de verleidingen van waarschijnlijkheden en zogenaamde logische conclusies weerstand te bieden. Ik kan daar als geen ander over meepraten. Gedurende bijna 40 jaar genealogisch onderzoek ben ik er ook een aantal malen op een vreselijke manier ingetuind. Dank zij mijn ervaringen als inspecteur bij de rijksbelastingdienst ben ik altijd weer op het juiste genealogische pad teruggekomen.

Het is algemeen bekend dat in veel bronnen, welke wij thans als grondslag nemen voor genealogisch onderzoek, nogal nonchalant is omgesprongen met feitelijkheden. Iemands naam werd opgeschreven zoals men hem hoorde

uitgesproken worden. Dat betekent dat in dezelfde plaats de dominee of pastoor er een andere schrijfwijze op na hield dan de notaris of de schepenen, die de betrokkene soms onder een geheel andere naam kenden. Ook kwam het regelmatig voor dat mijnheer A in zijn geboorteplaats met zijn vaders familienaam werd aangeduid maar in de plaats waar zijn moeder vandaan kwam, heel gewoon de familienaam van zijn moeder kreeg toebedeeld. Zolang je maar over keiharde DTB-gegevens beschikt, kom je daar meestal nog wel uit. Maar als die ontbreken, wat dan?

Het antwoord is verrassend eenvoudig: allerlei soorten belastingregisters. Door de eeuwen heen gold voor alle belastingadministraties een ijzeren wet: Zorg dat de tenaamstelling juist is, anders kun je naar je centen fluiten.

Nu Margriet Vorsters	Adriaen Synon vorsters verpacht	
	zijne woninghe ende erven den wenter	
----- 0-18-0	Adriaenssen het aengelaeghe groot	
	111 Roeden	
	Jaerlycx -----	0-18-0
	Item Lant jnde	
	leeghe berghen	
	63 Roeden	
	Jaerlycx -----	0-6-0
B	Item het nieu erve	
	achter de schuere	
	110 Roeden s Jaers -----	0-9-0
	het hoender bochtien	
	56 Roeden s Jaers -----	0-5-0
	den vorst beempt	
	223 Roeden s Jaers -----	1-5-0

Transcriptie van verpondingsboek van Reusel (1658)

Of het nu om kohieren van de 100e penning of quotisatieregisters ging. Of om leenregisters, verpondingsboeken, cijns-, tiend-, of pachtregisters, de klerk die de namen en feiten moest te boek stellen, probeerde zoveel mogelijk details weer te geven. Daardoor geeft een kijkje in dit soort registers vaak verrassende nieuwe inzichten. Mijn ervaring is, dat veel vastgelopen onderzoeken via het een of andere belastingboek kunnen worden vlotgetrokken.

Bron: Mr. A.H.G. Verouden

“Leefomgeving in Verandering”

Schilderijen uit de Kempen

Uit de schilderijenverzameling van het Eindhoven Museum is een tentoonstelling in museum 't Oude Slot samengesteld. Deze tentoonstelling geeft een beeld van de veranderingen in de leefomgeving van de Kempen, aan de hand van zeven thema's: Heide en zand, Cultuurlandschap, Zandwegen, Boerderijen en erven, Boeren interieurs, Arbeid en Mensen.

Deze expositie “Leefomgeving in Verandering” met ruim 60 schilderijen uit de collectie van voormalig museum Kempenland zal op zondag 2 april door de burgemeesters Marcel Delhez van Veldhoven en Jeroen Dijsselbloem van Eindhoven officieel geopend worden.

Vrouw op kruiwagen (Edgard Farasyn - omstreeks 1905)

Gastcurator is Peter Thoben, kunsthistoricus en eveneens voormalig directeur van Museum Kempenland. Deze nieuwe tentoonstelling is vanaf 5 april toegankelijk voor bezoekers.

Museum 't Oude Slot

Hemelrijken 6- 5502 HM Veldhoven

www.museumoudeslot.nl

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

De Koerier van Brabants Heem – maart 2023
nr 96: <https://bit.ly/3JNDY0C>

Nieuwsbrief Erfgoedvereniging Dye van Best – februari 2023: <https://bit.ly/3Tqg7Hk>

Nieuwsbrief BHIC – februari 2023:
<https://bit.ly/3liRnEF>

Nieuwsbrief Kempenmuseum De Acht Zaligheden – februari 2023: <https://bit.ly/3YVvkZ8B>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor familiegeschiedenis – februari 2023:
<https://bit.ly/3z84v7P>

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – maart 2023:
<https://bit.ly/3Z4vS81>

Nieuwsbrief Brabants Heem – maart 2023:
<https://bit.ly/3yP1tA5>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed – maart 2023:
<https://bit.ly/3mRXrnJ>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard – maart 2023:
<https://bit.ly/3L5rvmG>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot – maart 2023: <https://bit.ly/3JtY2DP>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – maart 2023:
<https://bit.ly/3lq1FTo>

Nieuwsbrief heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog – maart 2023:

<https://bit.ly/3Fv74iP>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – maart 2023: <https://bit.ly/3n5VDYh>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op:
<https://www.facebook.com/heemkundereusel>

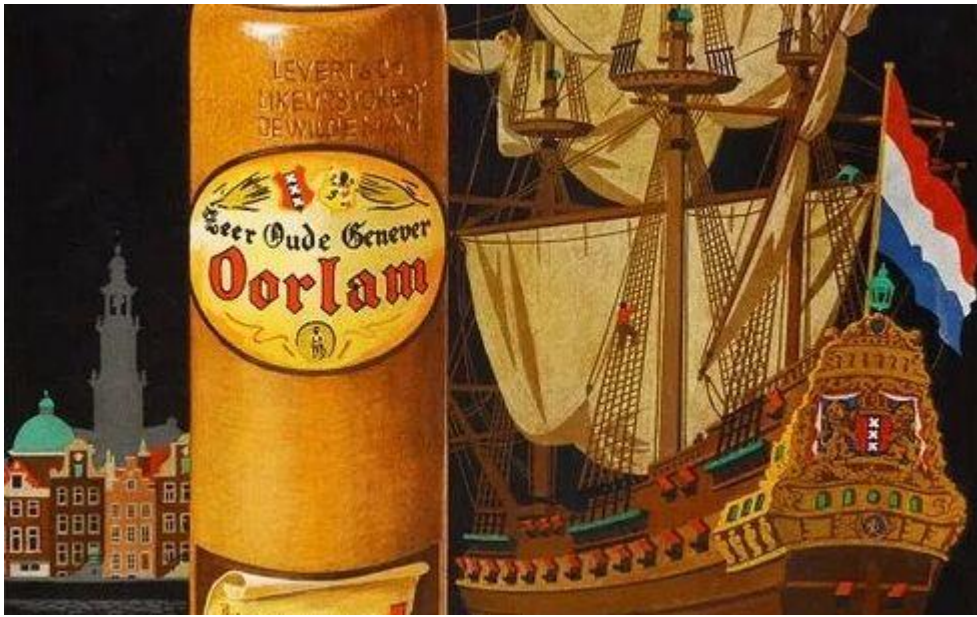
Heemkunde Werkgroep Reusel
@heemkundereusel · Historisch museum

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

“Aangeschoten zijn”

Er zijn veel gezegdes en uitdrukkingen uit de scheepvaart overgebleven in onze taal. Dat geldt ook voor het woord ‘aangeschoten’. Waar komt dit begrip vandaan? Er zijn twee etymologische verklaringen in omloop.

Het woord aangeschoten – in de betekenis van lichtelijk beneveld zijn, tipsy of teut zijn, tegen dronken aanzitten – komt volgens de verklaringen die op Etymologiebank te lezen zijn van het werkwoord ‘aanschieten’ en is een uitdrukking uit de jagerswereld (net als bijvoorbeeld ‘op het vinkentouw zitten’). Een andere uitleg wijst op de scheepvaart als herkomst. Welke van de beide verklaringen ligt het meest voor de hand?

Aangeschoten: een jagersterm?

Volgens de standaarduitleg van taalkundigen is het heel eenvoudig: ‘aangeschoten zijn’ betekent dat je dronken bent. Deze betekenis is al discutabel, want hierover verschillen de meningen nogal. Bij ‘ladderzat zijn’ is het duidelijk: dan ben je flink bezopen. Wie aangeschoten is, is niet per definitie dronken, maar vertoont wel ander gedrag omdat hij/zij enkele drankjes genuttigd heeft...

Schilderij over de jacht van Arthur Fitzwilliam Tait

Maar dit terzijde. Hoe verklaart Etymologiebank.nl het begrip ‘aangeschoten’? Volgens F.A. Stoet in diens *Nederlandsche Spreekwoorden, Spreekwijzen, Uitdrukkingen en Gezegden* (1923-1925) en in navolging van hem andere taalkundigen als neerlandicus en historicus Piet Schröder (1900-1983), Nicoline van der Sijs en ook het *Van Dale Etymologisch woordenboek* (tweede druk, 1997) is het klinkklaar. In de woorden van Stoett:

Oorspronkelijk is het een jagersterm. De jagers verstaan onder aanschieten ‘het wild met een schot treffen, doch zóó dat het nog weder lopen of vliegen kan’. Daar dit dan zeer gebrekkig en met moeite gaat, zegt men aangeschoten ook van personen, die min of meer geraakt zijn door een lichten graad van dronkenschap...

De oudste vermelding die de etymologen tot nu toe gevonden hebben komt volgens Etymologiebank uit 1880. Een zoektochtje op Delpher levert een vermelding op die ruim een halve eeuw ouder is. In de Arnhemsche Courant van 17 februari 1829 lezen we (wellicht gaat dit over een aangeschoten triootje): *“O ja, een paar dagen geleden heb ik het genoeg gehad met hem in gezelschap Te zijn, en een zoo belangrijken avond door Te brengen, dat ik dien nooit vergeten zal. Hij was regt in zijn knollentuin; hij was een weinig aangeschoten, maar zoo moet men originelen zien, in vino veritas [de waarheid is in de wijn]. Naauwelijks waren onze pijpen aangestoken, of daar stoven B. en O.... S.... binnen, en lagen dadelijk, plomp verloren, elk in een arm van W.... Dit gaf de schoonste omhelzing van de wereld. Tranen als doperwten spoten uit hunne oogen, en bewasemden de op zij geschokte brilleglazen van het doorluchtig triumviraat: o qui complexus, et gaudia quanta fuerunt [o wie omarmt, en er waren vele vreugden!]”*

Aangeschoten: een scheepvaartsterm?

Op zich klinkt de verklaring ‘aangeschoten’ vanuit de jachtwereld logisch, want wie tegen dronkenschap aanzit, loopt meestal niet meer helemaal recht. Aangeschoten wild dus. Maar klopt deze verklaring wel? Dat is maar de vraag, want er is nog een andere – minder bekende verklaring – die wijst op de scheepvaart en best aannemelijk klinkt.

Zo circuleerde in de scheepvaart in de achttiende eeuw, en ook al bij de VOC in de zeventiende eeuw, de term ‘schoot-an’, ‘schootaan’, ‘mokkie schoot-an’ en ook wel ‘oorlam’ genoemd. Dit betekende letterlijk ‘een borrel halen’ en werd de naam van een scheepsjeneververtje – dat nog steeds in het Amsterdamse café In ‘t Aepjen (van ‘in de aap gelogeed zijn’) gestookt wordt volgens originele receptuur van de VOC – en werd in de loop van de jaren verbasterd tot ‘aangeschoten’ zijn.

Oorlam – Zeer Oude Jenever (Jenevermuseum)

Het woord schoot is afkomstig uit de zeilvaart en is de term voor een touwlijn waarmee de stand van een zeil ten opzichte van het schip geregeld kan worden. Wie de schoot laat vieren zorgt dat het zeil verder uitstaat. De schoot inhalen verplaatst het zeil in de lengterichting van het schip. Afhankelijk van de windkracht en windrichting werd het zeil verplaatst. Bij harde wind, storm en slecht weer was dit een flink zware klus. Als de klus voltooid was trakteerde de kapitein de matrozen na afloop op een borreltje: de ‘schootaan’ of ‘schoot-an’. Wie er te veel van dronk, raakte dan ‘aangeschoten’.

De Amerikaanse marine schafte het gratis drankje ‘schoot-an’ als eerste af. De Nederlandse Koninklijke Marine volgde in 1905. Tot in de twintigste eeuw kregen Nederlandse scheepslieden in de koopvaardijvaart op zaterdag na terugkeer in de haven nog een oorlam of schootaan als presentje. Toen vaak in de vorm van jonge of oude jenever.

Bron: Historiek